

STUDIECENTRUM VOOR ECONOMISCH EN SOCIAAL ONDERZOEK

WERKELOZENSTEUN :
EEN HERVORMINGSVOORSTEL

W. NONNEMAN
werknota 7766

januari 1977

Universitaire Faculteiten St.-Ignatius
Prinsstraat 13 - 20000 Antwerpen
D/1977/1169/01

Werklozensteun: een hervormingsvoorstel
Samenvatting en besluit

W. Nonneman

In België ontvangt men als werkeloze 60 percent van het vroeger verdiende loon (uiteraard met een maximum en gedurende een bepaalde periode).

Vaak wordt beweerd dat de huidige werkeloosheid er één is met paradoxen. Ondanks de aanzienlijke werkeloosheid wordt er vaak schaarste aan arbeidskrachten gemeld. Als één van de oorzaken van deze paradox wordt de toekenning van hoge werkeloosheidsuitkeringen aangeduid.

Anderen ontkennen dat de huidige werkeloosheidsuitkeringen een hinderpaal zijn om een nieuwe job te aanvaarden. Burgerzin en morele overwegingen zouden een voldoende rem zijn op vrijwillige werkeloosheid.

Kan de economische theorie bijdragen tot een zinvol oordeel over het huidig vergoedingssysteem? Kan men op grond van standaardtheorie komen tot een principieel en pragmatisch voorstel voor hervorming? In dit rapport wordt getracht deze vragen te beantwoorden.

Aan de hand van een standaard economisch keuzemodel onderzoekt men in hoeverre de mogelijkheden tot misbruik te wijten zijn aan het principe van een voor iedereen gelijk percentage op het loon als werklozensteun. Verder wordt in het rapport nagegaan welk uitkeringsstelsel tot een gelijke werkwilligheid onder de werklozen leidt. Een dergelijk stelsel is ongetwijfeld als "rechtvaardig" te bestempelen.

De conclusie van dit onderzoek is dat het huidig stelsel van werklozensteun onvermijdelijk tot sterk verschillende werkwil-
ligheid onder de werklozen leidt. De belangrijkste oorzaak
hiervan ligt in de verschillende gezinsomstandigheden waarin de
werklozen zich bevinden.

In het rapport worden enkele voorstellen uitgewerkt om bij de
bepaling van de vergoeding de gezinstoestand in aanmerking te ne-
men. Omdat rekening moet worden gehouden met de administratieve
realiteit werd de ideale procedure die de theorie voorschrijft
teruggebracht tot een pragmatisch en operationeel voorstel.

Dit voorstel bestaat erin de werkloosheidsvergoeding vast te
leggen op 1° een basispercentage van het vorige loon en 2° een
bijkomend percentage naargelang het aantal personen ten laste
van de werknemer.

In onderstaande tabel worden marges aangegeven voor deze uitke-
ringspercentages waarbinnen de uiteindelijke keuze -
wellicht resultaat van onderhandelingen - zich moet situeren.

Uitkeringspercentages volgens het aantal personen ten
laste van de werkloze

	Minimale oplossing	Maximale oplossing
<u>Basispercentage</u>		
indien geen personen ten laste zijn van de werkloze	38 percent van het loon	46 percent van het loon
<u>Toeslag op het basispercentage</u>		
1 pers. ten laste v/d werkloze	+ 20 percent v/h loon	+ 18 percent v/h loon
2 pers. ten laste v/d werkloze	+ 31 percent v/h loon	+ 27 percent v/h loon
3 pers. ten laste v/d werkloze	+ 38 percent v/h loon	+ 32 percent v/h loon
4 pers. of meer ten laste van de werkloze	+ 42 percent v/h loon	+ 36 percent v/h loon

In België is het stelsel van werkeloosheidsvergoeding voor arbeiders en bedienden gebaseerd op het principe van een met het loon proportionele vergoeding. Momenteel bedraagt de uitkering, gedurende een periode van één jaar, 60 procent van het loon (met een maximum).

Van werkgeverszijde wordt vaak geweerd dat het huidige stelsel aanleiding geeft tot vrijwillige werkeloosheid en misbruiken. Van vakbondszijde wordt dit uiteraard ontkend. Dat een zekere mate van misbruik aanwezig is blijkt uit de bezorgdheid van politici. Ook academici trachten de orde van grootte van deze "kwaal" te bepalen .

In deze nota wordt aan de hand van een traditioneel micro-economisch keuzemodel over het gedrag van de verbruiker-werknemer aangetoond dat het principe van een met het loon proportionele werkeloosheidsvergoeding aanleiding geeft tot sterk verschillende werkwilligheid onder de werkelozen. Wanneer de openbare besluitvormer een vergoedingspercentage vastlegt dat "sociaal aanvaardbaar" is voor de maatschappelijke situatie van de "doorsnee-werkloze", dan leidt dit stelsel onvermijdelijk tot een zekere usurpatie.

Op basis van het keuzemodel wordt in deze nota een voorstel dat als basis kan dienen voor een hervormingsplan van het vergoedingsstelsel uitgewerkt.

Het eenvoudigste voorstel, dat ongetwijfeld binnen de administratief doenbare procedures ligt en conform is met ~~gelijkberechtiging~~ van de werkelozen, bestaat erin bij de vergoeding rekening te houden met de gezinssituatie van de werkeloze .

In concreto komt het voorstel hierop neer: de werkeloosheidsuitkering . . . . . bestaat uit een basispercentage van het vorig loon. Dit percentage wordt verhoogd naar-

gelang het aantal personen ten laste van de werkeloze. In de nota worden marges berekend waarbinnen de negotiatie over de preciese waarden van deze uitkeringspercentage kan plaatsvinden.

1. Het micro-economisch keuzemodel

Zoals de traditionele theorie over het consumentengedrag voorhoudt wordt verondersteld dat de verbruiker-werknemer zich gedraagt alsof hij een nutsfunctie maximeert. We veronderstellen verder dat zijn nutsniveau hoofdzakelijk wordt bepaald door de hoeveelheid verbruiksgoederen die hij zich aanschafft en zijn vrije tijd (niet-arbeidstijd).

In algemene vorm is deze nutsfunctie:

$$U = u/\bar{y}, (L-x)^{\gamma} \quad (1.1)$$

waarin U = het nutsniveau

$u(.)$ = de specificatie van de functie

y = de marktwaarde van de consumptiegoederen

x = arbeidstijd

L = totale tijd ter beschikking van de verbruiker-werknemer.

Wenst men dat de analyse tot enig concreet resultaat komt, dan dient men een gepaste specificatie van deze functie te kiezen. Een specificatie die tot aanvaardbare observeerbare predicties omtrent het gedrag van de verbruiker-werknemer leidt is te schrijven als

$$U = y^{\alpha} (L-x)^{1-\alpha} \quad \text{met } 0 < \alpha < 1$$

Het grensnut van vrije tijd en consumptie is dalend. Deze specificatie leidt eveneens tot acceptabele gedragsvoorspellingen zoals verder wordt aangegeven.

De consument-werknemer is bij de maximatie van zijn nutsniveau begrensd door zijn budget d.i. zijn individueel consumptie-werkpatroon is beperkt door zijn totaal inkomen of

$$y = w x + r \quad (1.2)$$

waarbij y = de marktwaarde van de verbruiksgoederen

x = arbeidsduur

w = loon per eenheid arbeidstijd.

De term r wordt op twee wijzen geïnterpreteerd. Een positieve waarde van r betekent dat de verbruiker-werknemer over een constante stroom van inkomen beschikt die hij niet door eigen arbeid verwerft. Een negatieve waarde van r betekent dat op het arbeidsinkomen van de consument-werknemer een permanente "claim" rust ter waarde van r .

De introductie van r in de budgetbeperking laat toe de keuze van een verbruiker-werknemer te plaatsen in het kader van zijn familiale omstandigheden. Bijvoorbeeld, een kostwinner staat niet alleen in voor zijn eigen levensonderhoud (y) maar dient te zorgen dat hij aan de gezinsleden die hij ten laste heeft een bepaalde stroom consumptiegoederen (r) laat toevloeien.

Uit de voorwaarden waaronder (1.1) een maximum bereikt onder beperking van (1.2) leidt men het aanbod van arbeid en de vraag naar consumptiegoederen af namelijk

$$(1.3) \quad x = \alpha \cdot L - \frac{r}{w} (1 - \alpha) \quad \text{d.i. arbeidsaanbodsfunctie}$$

$$(1.4) \quad y = \alpha(wL + r) \quad \text{d.i. de vraagfunctie naar consumptiegoederen}$$

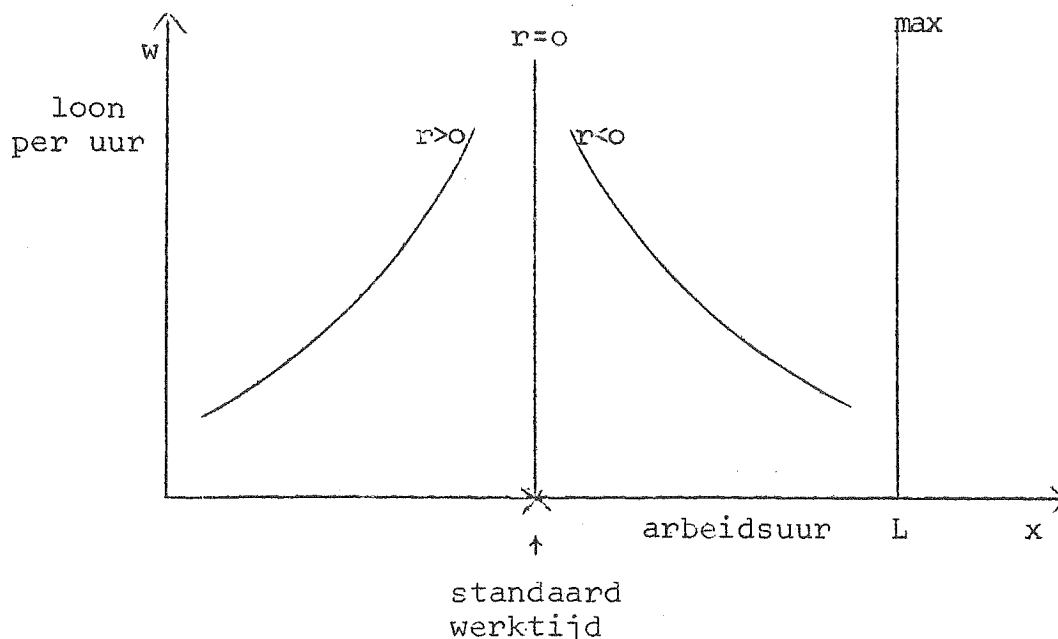
De preciese vorm van deze functie is het gevolg van de keuze van de specificatie van de nutsfunctie. Het is daarom belangrijk dat men de gedragsvoorspellingen met deze specificatie op hun realisme beoordeelt.

Volgende voorspellingen zijn het resultaat van dit model:

- 1° Als de verbruiker-werknemer noch beschikt over ander inkomen dan zijn eigen arbeidsinkomen, noch belast is met een claim op zijn arbeidsinkomen (dus $r=0$) dan zal zijn arbeidsaanbod constant zijn en niet beïnvloed worden door de loonvoet.
- 2° Naarmate de "claim" die op het inkomen van een verbruiker-werknemer rust groter wordt zal deze bereid zijn langere arbeidstijden te aanvaarden. Een loonsverhoging zal hem aanzetten tot verkorting van zijn arbeidsduur.
- 3° Naarmate het eigen arbeidsinkomen van een verbruiker-werknemer wordt aangevuld door ander inkomen zal de verbruiker-werknemer minder arbeid aanbieden. Een loonsverhoging zal hem aansporen tot verlenging van zijn arbeidstijd.

In figuur 1.1 zijn deze voorspellingen omtrent het arbeidsaanbod grafisch weergegeven. De voorspellingen van dit model zijn vrij realistisch. In werkelijkheid bestaat er een aanvaarde "standaard" m.b.t. het individuele arbeidsaanbod b.vb. de 40-uren week. Werknemers wiens arbeidsinkomen wordt aangevuld door een bijkomende bron van inkomsten (b.vb. gehuwde vrouwen met werkende echtgenoot) zullen geneigd zijn deeltijdse betrekkingen te zoeken.

Figuur 1.1

Anderzijds zullen kostwinners met zware financiële lasten en gezinsverplichtingen bij te lage loonvoet een bijbetrekking zoeken.

De aanbodcurve heeft een positieve helling voor werknemers-verbruikers die over een aanvullend inkomen beschikken, daar waar een negatieve helling optreedt voor werknemers met financiële verplichtingen. Dit model sluit het geobserveerde verschijnsel van een "backward bending" geaggregeerde aanbodcurve niet uit en verklaart dit aan de hand van de inkomenscomponent r .

De aanbod- en vraagfunctie kunnen herschreven worden in termen van het arbeidsinkomen (I) wat de verdere analyse vereenvoudigt.

Stel $w = I/x$ dan geldt substitutie in (1.3) en (1.4) en uitwerking:

$$(1.4) \quad x = \frac{\alpha LI}{I + (1-\alpha)r} \quad (\text{arbeidsaanbod})$$

$$y = I + r \quad (\text{consumptievraag})$$

Door invoering van een verhoudingsgetal $\lambda = r/I$ bekomt men:

$$(1.5) \quad x = \frac{\alpha L}{1 + (1-\alpha)\lambda}$$

$$(1.6) \quad y = I(1+\lambda)$$

Het verhoudingsgetal λ drukt de financiële last ($r < 0$) of het bijkomend inkomen ($r > 0$) uit in procent van het arbeidsinkomen.

Substitutie van (1.5) en (1.6) in de nutsfunctie (1.1) geeft een soort "indirecte" nutsfunctie nl. de uitdrukking van het nutsniveau in termen van het arbeidsinkomen I en het verhoudingsgetal λ . Men bekomt na uitwerking

$$(1.7) \quad U = I^\alpha (1+\lambda)^{(1-\alpha)} \left\{ \frac{(1-\alpha)L}{1 + (1-\alpha)\lambda} \right\}^{(1-\alpha)}$$

Men heeft nu alle elementen om het keuze-probleem tussen werkeloosheid en een gering inkomen enerzijds, werkaanbod en een hoger inkomen anderzijds te analyseren.

2. Het keuze-probleem van de verbruiker-werkelozen

De uitgekeerde werkeloosheidsvergoeding wordt door S voorgesteld. De waarde van de consumptiegoederen die een werkeloze zich in deze situatie kan aanschaffen is

$$(2.1) \quad y^* = S + r$$

Verder weten we dat voor zijn arbeidsaanbod geldt

$$(2.2) \quad x^* = 0$$

Het nutsniveau dat hij in deze situatie bereikt is eenvoudig te bepalen door substitutie van (2.1) en (2.2) in de nutsfunctie (1.1) of

$$(2.3) \quad U^* = (S + r)^\alpha L^{1-\alpha}$$

Een werkeloze zal slechts het werk hervatten indien het nutsniveau dat hij bereikt door werkhervatting en het verdiende arbeidsinkomen hoger ligt dan het nutsniveau bereikt door consumptie op grond van werkelozensteun en geen arbeidsprestatie. Formeel betekent dit:

$$x \neq 0 \quad \text{als} \\ U(x,y) \geq U^*$$

Deze voorwaarde kan worden geschreven in termen van de "indirecte" nutsfunctie (1.7) zodat geldt

$$x \neq 0 \quad \text{als} \\ (2.4) \quad U(I,\lambda) \geq U^*$$

Substitutie van (1.7) en (2.3) in (2.4) leidt tot volgende ongelijkheid

$$(2.5) \quad I^\alpha (1+\lambda) \left\{ \frac{(1-\alpha)L}{1+(1-\alpha)\lambda} \right\}^{(1-\alpha)} \geq (S+r)^\alpha L^{(1-\alpha)}$$

Uit deze ongelijkheid kan de verhouding tussen het arbeidsinkomen dat hem minimaal moet worden aangeboden om het werk te hervatten en een gegeven werkeloosheidsvergoeding worden berekend.

Men vindt :

$$(2.6) \quad \frac{I}{S} \geq \left[(1+\lambda)^{1/\alpha} \left\{ \frac{1-\alpha}{1+(1-\alpha)\lambda} \right\}^{(1-\alpha)/\alpha} - \lambda \right]^{-1}$$

Men kan ook de maximale werkeloosheidsvergoeding in termen van een gegeven arbeidsinkomen becijferen. Het maximale werkeloosheidspercentage dat net niet aanzet tot vrijwillige werkloosheid is bepaald door

$$(2.7) \quad \frac{S}{I} \leq (1+\lambda)^{1/\alpha} \left\{ \frac{1-\alpha}{1+(1-\alpha)\lambda} \right\}^{(1-\alpha)/\alpha} - \lambda$$

Hieruit blijkt duidelijk dat het uitkeringspercentage bepaald is door de parameter λ die de verhouding is van de financiële lasten ($r < 0$) of het bijkomend inkomen ($r > 0$) en het eigen arbeidsinkomen I .

Aan de hand van het verloop van de functie onder (2.7) kan men op algemene wijze afleiden dat

$$(2.8) \quad \frac{d(S/I)}{d\lambda} < 0$$

wat betekent:

1° het "optimale" uitkeringspercentage neemt toe naarmate op een groter deel van het normale arbeidsinkomen beslag wordt gelegd door financiële lasten en gezinsonderhoud;

2° het "optimale" uitkeringspercentage moet dalen naarmate de werkeloze voor een groter deel over aanvullend inkomen beschikt.

Met "optimaal" wordt bedoeld dat men het uitkeringspercentage zodanig kiest dat ieder werkeloze een gelijke druk heeft om werk te zoeken.

Voorgaande geeft het principe aan waarop optimale uitkeringspercentages moeten gebaseerd worden nl. afhankelijk van de particuliere gezinsinkomenstoestand van de werkeloze. In paragraaf 3 wordt numerisch het verloop van het maximale uitkeringspercentage uitgewerkt.

Het is duidelijk dat, indien de openbare besluitvormen bij de vaststelling van een uniform uitkeringspercentage zich richt naar wat "sociaal aanvaardbaar" is voor een "doorsnee-werkeloze", men onvermijdelijk 1° de werkelozen met zware financiële gezinslasten onder overdroeven druk tot werkhervatting zet en 2° de werkelozen die kan putten uit het gezinsinkomen een onvoldoende motivatie tot werkhervatting geeft.

3. Bepaling van een schema voor het uitkeringspercentage

Om de betekenis van de uitdrukkingen (2.6) en (2.7) te verduidelijken en om tot concrete voorstellen inzake de range waarbinnen de optimale uitkeringspercentages liggen, moet men gepaste waarde voor de parameter α uit de nutsfunctie bepalen.

Een interval waarbinnen de parameter zich bevindt kan op indirecte wijze worden bepaald door middel van de arbeidsaanbodcurve (1.5) namelijk

$$x = \frac{\alpha L}{1 + (1 - \alpha)\lambda}$$

In de realiteit blijkt dat er een zekere consensus bestaat wat betreft de arbeidsduur. We onderstellen dat deze consensus ligt tussen 35 en 45 werkuren per week. Op deze wijze bekomt men een range van waarden voor x/L nl. van .21 tot .27.

Als men vooropstelt dat de consensus vormende groep (t.t.z. de modale groep) werknemers zijn wiens onvermijdelijke gezinslasten tussen zero en 75 percent van hun arbeidsinkomen vormt of wiens bijkomend inkomen tussen 0 en 75 percent van hun eigen arbeidsinkomen ligt, bekomt men een range voor λ nl. van - .75 tot + .75.

Uit (1.5) wordt α bepaald als

$$\alpha = \left(\frac{x}{L}\right) \cdot \frac{1+\lambda}{1+\lambda\left(\frac{x}{L}\right)}$$

Voor de extreme waarden van x/L en λ worden de waarden van α bepaald. De resultaten zijn :

x/L	.21	.27
λ		
- .75	.06	.08
+ .75	.32	.39

De range voor de parameter α zal in de verdere analyse genomen worden op de extreme waarden .06 en .39.

Gebruik makend van (2.6) berekent men de verhouding tussen het minimuminkomen dat men een werkeloze moet aanbieden om hem tot arbeidsparticipatie aan te sporen en de werkeloosheidsvergoeding voor de extreme waarden van α en in functie van λ .

De ratio tussen het minimum vereiste arbeidsinkomen en de werklozensteun om tot participatie te worden aangezet, wordt in

onderstaande tabel weergegeven voor enkele waarden van λ .

($r < 0$)

Aandeel van het arbeids- inkomen vereist voor het onderhoud van de gezinsleden	Minimum vereist inkomen vs. werklozensteun
--	---

75 %	~ 1.3
50 %	1.6 à 1.7
25 %	1.9 à 2.2
0 %	2.2 à 2.7

($r > 0$)

Aanvullend inkomen in per- cent van het eigen arbeids- inkomen	
--	--

0 %	2.2 à 2.7
25 %	2.5 à 3.1
50 %	2.8 à 3.6
75 %	3.1 à 4.1

De conclusies uit deze berekeningen zijn evident. "Kostwinners" zullen, in geval van werkloosheid, geneigd zijn werk te aanvaarden tegen een relatief lager inkomen dan personen in wiens onderhoud hetzij volledig of gedeeltelijk wordt voorzien. Zo b.vb. indien 75 percent van het arbeidsinkomen van een werkloze dient voor het onderhoud van zijn gezin zal hij iedere werk-aanbieding met een vergoeding van 30 percent boven zijn werkloosheidsvergoeding aanvaarden. Werkelozen die echter voor 75 percent in hun onderhoud worden voorzien door andere gezinsleden moeten een inkomen aanbieden dat meer dan 210 à 310 percent de werkloosheidsvergoeding overschrijdt alvorens zij de plaats aanvaarden.

De ratio volgens uitdrukking (2.7) geeft een indicatie omtrent het niveau van de maximale werkloosheidsvergoeding in percent van het vroeger verdiende loon. Boven dit maximum ontstaat vrijwillige werkloosheid. Indien het percentage van de uitkering gelijk is aan het rechterlid van (2.7) dan is de werkeloze net indifferent voor de keuze tussen werkloosheid plus de bijbehorende vergoeding enerzijds en deelname aan het arbeidsproces en het daaraan verbonden arbeidsinkomen anderzijds.

Met de zelfde extreme range voor de parameter α zijn de optimale uitkeringspercentages te becijferen als:

($r < 0$)

Aandeel van het arbeidsinkomen vereist voor het onderhoud van de gezinsleden	Optimaal uitkeringspercentage
75 %	76 à 79 %
50 %	57 à 64 %
25 %	46 à 50 %
0 %	38 à 47 %

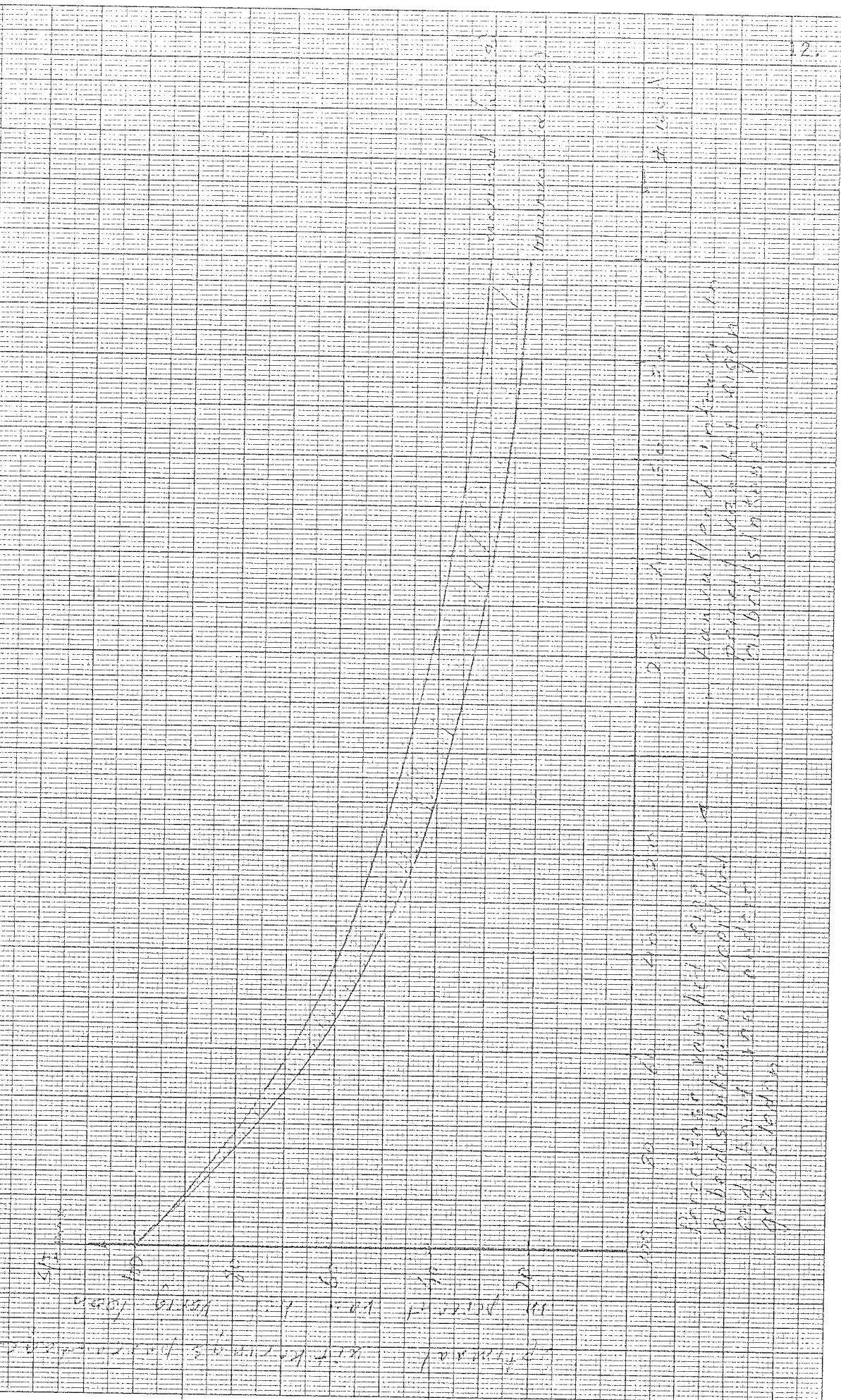
($r > 0$)

Aanvullend inkomen in percent van het eigen arbeidsinkomen

0 %	38 à 47 %
25 %	32 à 41 %
50 %	26 à 36 %
75 %	25 à 33 %

In figuur 3.1 worden voor de extreme waarden van α de percentages aangegeven voor diverse inkomenssituaties.

116 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120

Een uniform uitkeringspercentage van 60 percent - zoals in België van toepassing is - geeft aanleiding tot misbruiken en onrechtvaardigheden.

Een dergelijke vergoeding zal de werkeloze kostwinners die voor 50 percent of meer van het gezinsinkomen zorgen geenszins aansporen tot vrijwillige werkeloosheid. De sociale druk die op deze werkelozen rusten is hoger dan economisch vereist.

De werkelozen die echter minder dan 50 percent het gezinsinkomen opbrengen of meer van het gezinsinkomen opnemen dan voor hun eigen onderhoud nodig is, zullen zonder twijfel aangespoord worden om de maximale vergoedingsstermijn "uit te zitten".

Een hervorming van het vergoedingsstelsel zodat rekening wordt gehouden met de gezinsinkomenssituatie lijkt aangewezen.

4. Een "ideale" hervorming

Idealiter zou men voor ieder geval van werkeloosheid de preciese gezinsinkomenssituatie t.t.z. de waarde van λ moeten becijferen. De factor λ is de verhouding tussen de "claim" en het arbeidsinkomen of het aanvullend inkomen en het arbeidsinkomen.

Om deze "claim" te kennen zou men de samenstelling van het gezin waarvan de werkeloze deel uitmaakt en het arbeidsinkomen van ieder gezinslid moeten kennen. Administratief is dit onmogelijk) vermits deze verzameling van de gegevens door de administratie een uiterst dure aangelegenheid zou worden. Zelfs indien de administratie de gegevens via een vragenlijst in te vullen door de werkeloze stelt zich een probleem van controleerbaarheid van de opgegeven informatie.

Het is nochtans nuttig de "ideale" procedure uit te werken omdat dit toelaat de simplificaties - noodzakelijk om tot een administratief doenbare procedure te komen - te beoordelen.

Binnen een gezin is de netto-claim (positief of negatief) op het arbeidsinkomen van een gezinslid k te schrijven als

$$(4.1) \quad r_k = C_k - I_k$$

of het verschil tussen wat hij voor zijn consumptie krijgt toegewezen, binnen het gezin namelijk C_k en zijn bijdrage tot het gezinsinkomen nl. zijn arbeidsinkomen I_k .

Berekenen we de factor λ_k voor dit gezinslid dan vindt men uit (4.1)

$$(4.2) \quad \lambda_k = \frac{C_k}{I_k} - 1$$

Gemakkelijkheidshalve drukken we de consumptie en het arbeidsinkomen van het gezinslid k uit in termen van het globale gezinsverbruik nl.

$$(4.3) \quad C_k = c_k \sum_{j=1}^m C_j$$

$$(4.4) \quad \text{en} \quad I_k = i_k \sum_{j=1}^m I_j$$

waarin m het aantal gezinsleden, C_j de consumptie van een gezinslid j en I_j het arbeidsinkomen van een gezinslid i , c_k het aandeel in de gezinsconsumptie van gezinslid k en i_k het aandeel in het totale gezinsinkomen opgebracht door gezinslid j .

We nemen aan dat het arbeidsinkomen de consumptiebehoeften van het gezin dekt zodat

$$(4.5) \quad \sum_{j=1}^m C_j = \sum_{j=1}^m I_j$$

Substitueert men (4.3) en (4.4) in (4.2) en rekening houdend met (4.5) bekomt men voor de berekening van λ

$$(4.6) \quad \lambda = \frac{c_k}{i_k} - 1$$

of de verhouding tussen de claim op het inkomen van een individu en zijn eigen arbeidsinkomen ($\lambda < 0$) of de verhouding tussen het aanvullend gezinsinkomen en zijn eigen arbeidsinkomen van een gezinslid k is gelijk aan de verhouding tussen zijn aandeel in het gezinsverbruik en zijn aandeel in het gezinsinkomen minus één.

De "ideale" procedure bestaat er dus in

- 1° het aandeel van de werkelozen in het globale gezinsverbruik te bepalen;
- 2° het aandeel van de werkeloze in het globale gezins-arbeidsinkomen te bepalen;
- 3° het berekenen van de factor λ aan de hand van (4.6);
- 4° het bepalen van de "optimale" werkeloosheidsvergoeding aan de hand van (2.7).

Bijvoorbeeld

Stel een gezin bestaande uit een echtpaar met 2 kinderen respectievelijk 3 en 7 jaar. De inkomsten van de man bedragen 360.000 F per jaar. De vrouw heeft een deeltijdse betrekking met een jaarinkomen van 120.000 F per jaar.

De berekening van de aandelen kan gebeuren aan de hand van de consumptieschalen in de literatuur uitgewerkt. De schalen door het N.I.S. gebruikt bij de gezinsbudgetenquête nemen personen tussen 14 en 60 jaar als basis. Het verbruik van kinderen beneden de 14 jaar in verhouding tot het verbruik van 14 tot 60 jarigen is bepaald als :

kinderen minder dan 2 jaar	20 %
van 2 tot 4 jaar	30 %
van 4 tot 6 jaar	40 %
·	·
·	·
·	·
van 12 tot 14 jaar	80 %

Voor het gezin in het gebruikte voorbeeld betekent dit :

	Schaal	Aandeel in de gezinsconsumptie
Man	100	35.7 %
Vrouw	100	35.7 %
3-jarig kind	30	10.7 %
7-jarig kind	50	17.9 %
Totaal	280	100 %

Wat het aandeel in het inkomen betreft vindt men :

	Aandeel in het gezinsinkomen
Man	78.3 %
Vrouw	21.7 %
	100 %

De "claim" die rust op het arbeidsinkomen van de man omwille van het gezinsonderhoud is 54.4 percent ($\lambda = -.544$).

Het inkomen opgebracht door de man voor het onderhoud van de echtgenote in verhouding tot haar eigen arbeidsinkomen bedraagt 64.5 percent ($\lambda = +.645$).

Indien de man werkeloos wordt, bedraagt het juiste uitkeringspercentage 60 percent ($\alpha = .06$) à 66 percent.
 Wordt de vrouw werkeloos dan bedraagt haar vergoeding 26 percent ($\alpha = .06$) à 34 percent ($\alpha = .39$).

5. Administratief mogelijke procedures

Administratief is het vrijwel onmogelijk het juiste uitkeringspercentage voor ieder geval van werkeloosheid te becijferen volgens de methode aangegeven in paragraaf 4. Daarom is het noodzakelijk vereenvoudigingen aan te brengen in het model zodanig dat men 1° de informatie nodig voor de vaststelling van het uitkeringspercentage reduceert tot door de administratie controleerbare gegevens en 2° de berekeningen tot een minimum beperkt.

De parameter λ die de "claim" (positief of negatief) op het arbeidsinkomen uitdrukt is centraal in de vorige berekeningen. Volgens (4.6) is deze parameter de verhouding tussen het aandeel van de werkeloze in het totale gezinsverbruik en het aandeel van de werkeloze (vóór zijn werkeloosheid) in het totale arbeidsinkomen van het gezin, minus 1.

Een drastische vereenvoudiging bestaat er in te veronderstellen dat :

- 1° het aandeel in het gezinsverbruik van ieder gezinslid gelijk is of $c_k = 1/m$ waarin m de gezinsgrootte voorstelt;
- 2° het aandeel in het gezinsinkomen van ieder werkend gezinslid gelijk is of $i_k = \frac{1}{m-n}$ waarin n het aantal personen ten laste voorstelt.

Mits deze vereenvoudigingen is de parameter λ gelijk aan

$$\lambda_k = - n/m$$

of minus de verhouding tussen het aantal personen ten laste van de werkeloze en de grootte van zijn gezin. Dit is eenvoudig te controleren informatie (vb. belastingsaanslag van het vorig jaar, compensatiekas, etc...).

Voor de diverse gezinsgrootten en het aantal personen ten laste kan de waarde van λ worden berekend. De uitdrukking (2.7) laat toe het optimale werkeloosheidspercentage te berekenen.

Onderstaande tabellen 5.A en 5.B geven deze percentages aan voor diverse gezinssituaties. Tabel 5.A impliceert $\alpha = .06$ en tabel 5.B neemt $\alpha = .39$ als referentie. Beide tabellen geven een marge aan voor negotiaties en definiëren dus een minimum en maximum oplossing.

Tabel 5.A. Uitkeringspercentages (minimum oplossing)

Aantal personen ten laste van de werkeloze	Gezinsgrootte (aantal personen)				
	1	2	3	4	5 en meer
0	38	38	38	38	38
1	-	58	49	46	44
2	-	-	69	58	52
3	-	-	-	76	64
4 en meer	-	-	-	-	80

Tabel 5.B. Uitkeringspercentages (maximum oplossing)

Aantal personen ten laste van de werkeloze	Gezinsgrootte (aantal personen)				
	1	2	3	4	5 en meer
0	46	46	46	46	46
1	-	64	56	54	52
2	-	-	73	64	60
3	-	-	-	78	69
4 en meer	-	-	-	-	82

Voorgaande methode kan verder vereenvoudigd worden door enkel rekening te houden met het aantal personen ten laste. Impliciet veronderstelt men dan dat per gezin één lid hoofdzakelijk het gezinsinkomen opbrengt. Die veronderstelling maakt de administratieve procedure uiterst eenvoudig. De uitkeringspercentages - die de optimale percentages benaderen - zijn dan deze volgens tabel 5.C. Ook hier is een marge aangegeven waarbinnen de uiteindelijke percentages, bekomen door onderhandeling, dienen te vallen.

Tabel 5.C. Uitkeringspercentages volgens het aantal personen ten laste van de werkeloze

	Minimale oplossing	Maximale oplossing
<u>Basispercentage</u> indien geen personen ten laste zijn van de werkeloze	38 % van het loon	46 % van het loon
<u>Toeslag op het basispercentage</u>		
1 persoon ten laste	+ 20 %	+ 18 %
2 personen ten laste	+ 31 %	+ 27 %
3 personen ten laste	+ 38 %	+ 32 %
4 personen of meer ten laste	+ 42 %	+ 36 %